

راهبردهای استفاده از فرصت‌ها، کنترل و کاهش تهدیدهای سیاسی جهان اسلام از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

تاریخ دریافت: ۹۶/۳/۱۰

تاریخ تأیید: ۹۶/۶/۷

عبدالله نوری گلجائی *

محمد ستوده **

جهان اسلام با فرصت‌ها و تهدیدهای متعددی روبه‌رو بوده و با وجود نگاه‌شسته شدن آثاری درباره جهان اسلام، هنوز راهبردهای استفاده از فرصت‌ها، و کنترل و کاهش تهدیدهای سیاسی جهان اسلام تبیین نشده است. بنابراین، پرسشی که در این پژوهش طرح می‌شود، بدین قرار است: راهبردهای استفاده از فرصت‌ها، و کنترل و کاهش تهدیدهای سیاسی جهان اسلام از منظر آیت‌الله خامنه‌ای چیست؟ در اندیشه ایشان، راهبردهایی برای برون‌رفت از تهدیدها و استفاده از فرصت‌های جهان اسلام، نظیر ایجاد وحدت و همگرایی در جوامع اسلامی در حوزه‌های مختلف و تکیه بر ارزش‌های اسلامی در جهت مقابله با دشمنان اسلام بیان شده است. در این پژوهش برای پاسخ به پرسش اصلی، از روش و چارچوب نظری SWOT برای کاهش و کنترل تهدیدهای سیاسی جهان اسلام و برون‌رفت از آن بهره برده و بر اساس این روش، راهبردهای ذیل را ارائه کرده‌ایم: (۱) «راهبردهای تنوع» (ST)، به معنای تقویت مبانی فرهنگی عقیدتی و جهت‌دهی بیداری اسلامی در تشکیل حکومت‌های دموکراتیک؛ (۲) راهبردهای رقابتی (SO)، به معنای تقویت سیاست صدور انقلاب اسلامی در جهت بیداری اسلامی و تقویت دیپلماسی حج؛ (۳) راهبردهای بازنگری (WO)، به معنای ارتقای مردم‌سالاری دینی در میان کشورهای اسلامی و حضور فعال و هماهنگ مسلمانان در عرصه‌های بین‌المللی؛ (۴) راهبردهای تدافعی (WT)، به معنای تقویت روحیه وحدت، ایستادگی و تقویت روند تنش‌زدایی برای ایجاد ارتش مشترک دفاعی.

کلیدواژه‌ها: جهان اسلام، آیت‌الله خامنه‌ای، فرصت‌ها، تهدیدها، راهبردها.

* دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه باقرالعلوم (golijahy@yahoo.com).

** دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه باقرالعلوم (m.sotode43@gmail.com).

مقدمه

جهان اسلام بر اساس شاخص‌هایی چون در دست داشتن ساختار سیاسی قدرت (عزتی، ۱۳۸۷: ۴۶) و میزان جمعیت (عمید زنجانی، ۱۳۸۴: ۲۳۵-۲۳۴) قابل تعریف است. از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، دنیای اسلام یک مجموعه عظیم با مسائل مبتلابه و دردهای مشترک، با دشمنی‌های مشترک، با درمان‌ها و راه‌های علاج مشترک است (خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۵/۷). درحقیقت، آیت‌الله خامنه‌ای جهان اسلام را مجموعه‌ای با مسائل و مشکلات مشترک می‌داند. به نظر نویسنده، تعریف ایشان از جهان اسلام می‌تواند تعریفی جامع باشد و اسلام، ورای ایرانی بودن، عرب بودن، پاکستانی و هندی بودن را ملاک ترسیم جهان اسلام قرار دهد. همواره اختلافات درونی در جوامع اسلامی، وجود جریان‌های انحرافی و افراطی، و دوری از ارزش‌های والای اسلامی و اخلاقی، موانع و تهدیدهایی است که مسلمانان نمی‌توانند به‌سادگی و با بی‌تفاوتی از کنار آن بگذرند. با توجه به اینکه جهان اسلام از امکانات و توانمندی‌های گسترده‌ای برای حل مسائل خود برخوردار است، راهبردهای استفاده از فرصت‌ها در جهت کنترل و کاهش تهدیدها چیست؟ به همین دلیل، پرسش اصلی این مقاله بدین قرار است: راهبردهای استفاده از فرصت‌ها، و کنترل و کاهش تهدیدهای سیاسی جهان اسلام از منظر آیت‌الله خامنه‌ای چیست؟ در پاسخ می‌توان گفت ایشان در مقام یکی از رهبران و متفکران جهان اسلام، در این زمینه به مناسبت‌های مختلف بیاناتی داشته است که با بررسی‌های علمی آن، می‌توان راهبردهایی را برای حل مشکلات سیاسی جهان اسلام استخراج نمود. بنابراین، شناخت راهبردها برای تقویت فرصت‌ها و کاهش تهدیدهای سیاسی جهان اسلام با تأکید بر دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، می‌تواند گامی مهم در خروج از وضعیت موجود کشورهای اسلامی و رسیدن به وضع مطلوب به شمار آید.

چارچوب نظری

چارچوب نظری این تحقیق بهره‌گیری از الگوی نظری SWOT است. در این الگو برای انتخاب راهبردی مناسب، نقاط قوت و ضعف که مربوط به محیط داخلی است و فرصت‌ها و تهدیدهایی که معطوف به محیط بیرونی است، باید شناسایی شود (برایسون، ۱۳۸۶، ۱۲۳). قوت‌ها، درواقع همان منابع و توانایی‌هایی است که یک نهاد، سازمان یا جامعه در اختیار دارد و می‌تواند از آنها به منظور ایجاد یک مزیت رقابتی استفاده کند (پیرس و رایبسون، ۱۳۹۱: ۳۰۹-۳۰۷). نبود بعضی از توانایی‌های کلیدی در درون یک سازمان، نهاد یا جامعه

به‌عنوان یک ضعف تلقی می‌شود (همان). یک تهدید، موفقیت نامطلوب در محیط خارجی سازمان، نهاد یا جامعه است (همان). موقعیت مناسب موجود یا پدیدآمده‌ای که در بیرون از سازمان، نهاد یا جامعه موردنظر به وجود آمده که با استفاده و بهره‌گیری از آن می‌توان به رشد، توسعه و پیشرفت رسید یا بر مشکلات درونی و بیرونی فایز آمد، «فرصت» نامیده می‌شود (همان).

بعد از استخراج قوت‌ها، ضعف‌ها، تهدیدها و فرصت‌ها، چارچوب وضعیت کلی WO، ST، SO و WT به هم پیوند داده شده، گزینه‌های راهبرد خلق و انتخاب می‌شود (فرد آر، ۱۳۸۰: ۲۳). راهبردها، در واقع تعیین‌کننده زمینه‌های فعالیت در محیطی پیچیده و پویا، و ابزاری است که به عنصر انسانی در یک نظام سازمانی حیات می‌بخشد و افراد را به حرکت وامی‌دارد (Ansoff, 1988: 101). در الگوی سوات، راهبردها حاصل ایجاد پیوند و ارتباط میان چهار عامل قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی است که حاصل این پیوند و رابطه، ایجاد مزیت رقابتی پایدار و کسب برتری در برابر رقباست (همان: ۲۱). در راهبردهای رقابتی / پیشگامی (SO) سعی می‌شود با اتکا بر نقاط قوت درونی، از فرصت‌های بیرونی بهره‌برداری به عمل آید (پیرس و رایبسون، ۱۳۸۳: ۳۱۱-۳۱۲). در راهبردهای WO هدف این است تا با بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی موجود، از نقاط ضعف درونی کاسته شود (همان). در راهبردهای ST کوشش می‌شود تا با استفاده از نقاط قوت درونی، آثار ناشی از تهدیدهای موجود در محیط خارج، کاهش داده (همان) و در نهایت، در راهبردهای WT که بدترین وضعیت است، هدف، کم کردن نقاط ضعف درونی و پرهیز از تهدیدهای ناشی از محیط خارجی است (فرد آر، ۱۳۸۶: ۳۶۴-۳۶۰). مدل سوات از ابزارهای مدیریتی برای تطابق ضعف‌ها و قوت درونی با فرصت‌ها و تهدیدهای بیرونی است. برای شناسایی این عوامل، تحلیل سوات روشی نظام‌یافته و انتخابی راهبردی ارائه می‌دهد که بهترین تطابق را پدید آورد (Fisher, 1989: 157). در تحلیل سوات مهم‌ترین عوامل درونی و بیرونی خلاصه می‌شود. عوامل یادشده با عنوان عوامل راهبردی اثرگذار شناخته می‌شوند (kangasetal, 2003: 352). تحلیل سوات ابزار پشتیبانی مهم برای تصمیم‌گیری است و معمولاً همانند ابزاری برای تحلیل نظام‌مند محیط‌های درونی و بیرونی یک جامعه به کار می‌رود (Kotler, 1988 : 87).

قوت‌های سیاسی جهان اسلام (Strenghts)

جهان اسلام نقاط قوت سیاسی بسیاری دارد. آیت‌الله خامنه‌ای در بیانات متعدد، قوت‌های جهان اسلام را بیان کرده است. بخشی از قوت‌های مطرح‌شده در خصوص قوت‌های سیاسی جهان اسلام بوده است؛ به‌طوری که ایشان قوت‌های جهان اسلام را موجب

تقویت ثبات سیاسی جهان اسلام می‌داند (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۷/۲۲).

شماره	قوت‌ها (s)
S1	وجود اشتراکات دینی در میان مسلمانان (دین اسلام، پیامبر اسلام، قرآن کریم) باید محور مسلمانان، کتاب خدا و سنت نبی اکرم و شریعت اسلام باشد. (همو، ۱۳۶۸/۷/۱۹).
S2	گسترش جغرافیایی (موقعیت ژئوپلیتیک و موقعیت ژئواستراتژیک) «امروز دروازه آسیا به اروپا، دروازه اروپا به آسیا و آفریقا، آفریقا به اروپا و آسیا، متعلق به مسلمانان است. این منطقه سوق‌الجیشی در اختیار مسلمانان است» (همو، ۱۳۷۶/۵/۱).
S3	منابع انرژی فراوان بخش عمده‌ای از نفت و گاز دنیا متعلق به مسلمان‌هاست. امروز دنیا بدون نفت و گاز چه کار می‌تواند بکند؟ این مال امت اسلامی است (همو، ۱۳۸۴/۱/۱۷).
S4	سازمان‌ها و تشکل‌ها (سازمان کنفرانس اسلامی) سازمان کنفرانس اسلامی فرصت است؛ فرصت برای بیان خواسته‌های مسلمانان، دفاع از عزت و هویت اسلامی (همو، ۱۳۸۷/۱۲/۱۴).
S5	امکانات عظیم رسانه امکانات رسانه‌ای خیلی مهم است و یقیناً کار دیپلماسی یک پایه اساسی‌اش رسانه است (همو، ۱۳۸۳/۵/۲۵).
S6	انقلاب اسلامی ایران انقلاب اسلامی در ایران با برافراشتن پرچم توحید امت اسلامی را بیدار کرد و به آنها اعتماد به نفس داد (همو، ۱۳۸۴/۲/۶).
S7	بیداری اسلامی امروز ملت‌های اسلامی بیدار شده‌اند. ملت‌های اسلامی بسیار دلگیر و ناراحت از رفتارهای امریکا و قدرت‌های استکباری هستند (همو، ۱۳۸۵/۵/۳۰).

ضعف‌های سیاسی جهان اسلام (Weaknesses)

جهان اسلام افزون بر قوت‌ها، ضعف‌هایی در درون دارد. آیت‌الله خامنه‌ای در سخنان مختلف، ضعف‌های سیاسی درون جهان اسلام را یادآور شده است:

شماره	ضعف‌ها (w)
W1	تفرقه مذهبی: حقاً وضع مسلمین از لحاظ تضادها و اختلافات مذهبی، تأسفانگیز است (همو، ۱۳۷۰/۷/۱).
W2	وجود جریان‌های انحرافی در مذاهب اسلامی (تسنن و تشیع) دو دسته عامل و مزدور دشمن در این زمینه شدند: یک دسته از سنی‌ها، یک دسته از شیعه‌ها؛ یک دسته آن تکفیری‌های منحرف از حقیقت دین، یک دسته هم از کسانی که برای دشمن کار می‌کنند، زیر اسم شیعه و به نام شیعه، تحریک احساسات دیگران را می‌کنند و دشمنی‌ها را توجیه می‌کنند (همو، ۱۳۹۲/۶/۱۴).
W3	وابستگی حکام، سیاستمداران و اندیشمندان اسلامی به غرب یا شرق (دولت‌های اسلامی) به این فکر که چشم مردم خودشان را به حقایق باز کنند، نیستند و بیشتر بازگوکننده خواست قدرتهای بزرگ و سلطه‌گرند (همو، ۱۳۹۳/۱۱/۱۹).
W4	فقدان اتحاد درونی (اختلافات ارضی، ناسیونالیسم و نژادگرایی، تنوع نظام‌های سیاسی و بی‌ثباتی‌های سیاسی و رقابت‌های منفی دنیای اسلام اتحاد درونی ندارد، به اتحاد درونی فکر نمی‌کند، در اندیشه اتحاد بین ملت با ملت، دولت با دولت و ملت با دولت نیست (همو، ۱۳۷۰/۳/۲۵).

فرصت‌های سیاسی جهان اسلام (Opportunities)

در گفتار قبل با نگاه به درون جهان اسلام، قوت‌ها و ضعف‌های سیاسی آن را از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای بیان کردیم. در این قسمت با نگاه به بیرون جهان اسلام، فرصت‌هایی سیاسی که برای جهان اسلام وجود داشته، با توجه به دیدگاه ایشان مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت، فرصت‌های جهان اسلام از منویات ایشان استخراج شده است:

شماره	فرصت‌ها (O)
O1	عضویت کشورهای اسلامی در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی (سازمان ملل متحد، اوپک و جنبش عدم تعهد) ما باید در ارتباطات دوجانبه، ارتباطات منطقه‌ای و در مجامع جهانی حضور فعال داشته باشیم و نباید هیچ مجمع جهانی را که در آن عضو هستیم، دست کم بگیریم (همو، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹).
O2	وجود مراکز و دفاتر اسلامی خارج از جهان اسلام ما بایستی تلاش کنیم (به کمک مراکز اسلامی) اسلام ناب را مطرح کنیم (همو، ۱۳۹۱/۹/۲۱).
O3	حضور در مجامع علمی و مسابقات بین‌المللی حضور شما در مراکز دانشگاهی کشورها، اینها خیلی کارهای اثرگذار و مهمی است (همان).
O4	وجود خلأ فکری در غرب غرب دچار بحران شدید هویت فرهنگی و شخصیتی بوده و به علت از بین رفتن پایه‌های اخلاق، از درون در حال متلاشی شدن می‌باشد (همو، ۱۳۷۶/۶/۲۶).

تهدیدهای سیاسی جهان اسلام (Threats)

در این قسمت با نگاه به بیرون جهان اسلام، تهدیدهای سیاسی که دشمنان اسلام جهان اسلام را مورد تهدید قرار می‌دهند، از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای مطرح می‌شود. دشمنان اسلام با تخریب عقاید، ترویج فساد و بی‌بندوباری، تبلیغ و ترویج اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی، ایجاد اختلاف در میان کارگزاران نظام اسلامی و نمونه‌های دیگری از تهدیدها، می‌کوشند جلو مسلمانان را در رسیدن به اهداف و آرمان‌های اسلام ناب که رسیدن به قله‌های رشد و تعالی بوده، بگیرند و درنهایت مانع گسترش اسلام در تمام جهان شوند. ایشان با بیان این مطالب، همواره مسلمانان را در خصوص تهدیدهای پیش رو آگاهی داده، ابعاد گوناگون تهدیدها را علیه جهان اسلام برشمرده است:

شماره	تهدیدها (T)
T1	تخریب عقاید و ایمان مسلمین دستگاه‌های استعماری در طول دویست سال سعی کردند مسلمانان را از هویت خودشان غافل کنند تا بتوانند دست تجاوز را به محیط سیاسی آنها، ... دراز کنند (همو، ۱۳۸۳/۲/۱۸).
T2	اختلاف‌افکنی و ایجاد تفرقه در میان مسلمین مهم‌ترین شگردهای دشمنان اُمّت اسلامی، ایجاد اختلاف است؛ اختلاف ایجاد کنند، آنها را به هم سرگرم کنند، آنها را به هم مشغول کنند، فرصت فکر کردن به آنها ندهند (همو، ۱۳۹۳/۶/۱۶).
T3	ترویج اسلام‌هراسی در میان ملت‌ها ارائه تصویری ترسناک از دین مبین اسلام سیاه‌نمایی گسترده علیه اسلام است (همو، ۱۳۹۴/۹/۴).
T4	ترویج شیعه‌هراسی (ایران‌هراسی) در میان مسلمین امروز در دنیای اسلام برای اینکه دستگاه‌های استکباری به هدف‌های استکباری خودشان برسند، شیعه‌هراسی به وجود می‌آورند، ایران‌هراسی به وجود می‌آورند (همو، ۱۳۹۳/۳/۶).
T5	ترویج جدایی دین از سیاست در میان جوامع اسلامی یک سنگر دیگر از سنگرهای دشمن، جدایی دین از سیاست است (همان).
T6	ایجاد جنگ و درگیری (انجام دخالت‌های نظامی به صورت مستقیم، ایجاد جنگ‌های نیابتی، ترور مخالفان و مبارزان و رهبران جبهه مقاومت، ترور اندیشمندان آنجایی که استکبار با محاسبات مادی خود تصور کند که می‌تواند گام متجاوزانه‌ای بردارد، تأمل نخواهد کرد (همو، ۱۳۸۷/۲/۱۲).

راهبردهای سیاسی جهان اسلام

پس از بررسی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای سیاسی جهان اسلام از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، در این قسمت راهبردهایی بر اساس دیدگاه ایشان برای تقویت قوت‌ها و فرصت‌های جهان اسلام و همچنین راهبردهایی برای از بین بردن ضعف‌ها و تهدیدهای جهان اسلام بیان می‌شود. این راهبردها شامل راهبردهای تنوع (st)، راهبردهای رقابتی (so)، راهبردهای بازنگری (wo) و راهبردهای تدافعی (wt) است که بر اساس روش SWOT دسته‌بندی شده است.

الف) راهبردهای رقابتی / پیشگامی (SO)

این حالت، مطلوب‌ترین و مناسب‌ترین حالت برای راهبرد است؛ بدین معنا که این راهبردها از توانایی‌ها و نقاط قوت قابل توجهی برخوردارند، (فرد آر، ۱۳۸۶: ۸۶). راهبرد پیشگامی یک راه‌حل «کنشگر» است. در این قسمت با توجه به قوت‌ها و فرصت‌های سیاسی جهان اسلام از منظر آیت‌الله خامنه‌ای، راهبردهای رقابتی جهان اسلام را بیان می‌کنیم.

یک - بهره‌گیری بیشتر از اندیشه‌های مکتب اسلام: $(S1+O4) = (SO)1$

دین اسلام برنامه‌ای کامل است که از طرف خداوند برای سعادت بشر فرستاده شده و تنها راه نجات آدمی، راه اسلام است. دین اسلام که مجموعه‌ای از اعتقادات و قوانین است، با فطرت انسان سازگاری دارد. براین اساس، برای رسیدن به الگوی اسلامی، لازم است مسلمانان از پیروی اندیشه‌ها و تفکرات غربی که خود به بن‌بست رسیده است، دست بردارند و عمل به دستورات اسلام را سرلوحه کار خویش قرار دهند:

امت اسلامی با همه ابعاد خود در قالب ملت‌ها و کشورها، باید به جایگاه تمدنی مطلوب قرآن دست یابد. شاخصه اصلی و عمومی این تمدن، بهره‌مندی انسان‌ها از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی است. آرایش ظاهری این تمدن را در حکومت مردمی، در قوانین برگرفته از قرآن، در اجتهاد و پاسخ‌گویی به نیازهای نوبه‌نوی بشر ... باید مشاهده کرد (خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۶/۱۶).

دو - تقویت دیپلماسی حج: $(S1+O2) = (SO)2$

به دلیل حضور مسلمانان از نقاط مختلف جهان در حج، مسلمانان می‌توانند با یکدیگر تبادل نظر کنند و به وسیله مراکز مختلف اسلامی، اعم از داخل و خارج از جهان اسلام، به ایجاد اتحاد فکری در تمام حوزه‌ها، از جمله حوزه سیاسی برسند:

خیل عظیمی که در حج هر سال شرکت می‌کنند، چند میلیون انسان شرکت می‌کنند. اگر ندای اتحاد اسلامی «وَلَا تَفَرَّقُوا» این مجموعه حاکم باشد، شما ببینید چه اتفاق عظیمی می‌افتد. دیگر همه این مایه‌های اختلاف کمرنگ می‌شود. یکی سنی است، یکی شیعه است؛ در بین شیعه فرقی مختلف، در بین سنی فرقی مختلف؛ فقه‌های مختلف، مذهب‌های مختلف، عادت‌های مختلف است که به‌طور طبیعی به جدایی می‌انجامد. همه اینها را این دست مهربان حج جمع می‌کند، به هم نزدیک می‌کند، در هم فشرده می‌کند (همان).

سه - تقویت سیاست صدور انقلاب جهت بیداری اسلامی: $(S6+S7+S8+O1+O2)=(SO)3$
 ترویج الگوی انقلاب اسلامی ایران، عاملی مهم برای ایجاد تمدن اسلامی است. شکل‌گیری انقلاب اسلامی و پیروزی انقلاب به رهبری امام خمینی، تأثیر بسیاری در جهان و به‌ویژه کشورهای اسلامی داشته است. این انقلاب در بعد داخلی و خارجی تحولات چشمگیری را در سطح منطقه و جهان پدید آورد و به الگویی قوی برای خیزش‌های اسلامی تبدیل شد. انقلاب اسلامی ایران در بُعد داخلی تغییرات اساسی و بنیادی را در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی فرهنگی و اجتماعی ایران به وجود آورد و در بُعد خارجی نیز برای همه ملت‌ها پیام بیداری داد. براین اساس، سیاست صدور انقلاب اسلامی با توجه به شرایط جدید بیداری اسلامی، باید متناسب با این پدیده هدف‌گذاری و تقویت شود و به کمک امکانات عظیم رسانه‌ای تبلیغ و ترویج گردد:

تنها راه علاج برای ملت‌های دنیا این است که از ملت ایران درس بگیرند [و] در مقابل زورگویی و قدرت‌طلبی و دیکتاتورمآبی دولت آمریکا بایستند (همان).

د) افزایش همگرایی در فروش نفت و میعانات نفتی: $(S3 + O1) = (SO) 4$
 ذخایر فراوان نفت و گاز خاورمیانه و جهان اسلام و احتیاج و وابستگی شدید غرب و آمریکا به این منابع و گنجینه‌های زیرزمینی، بهترین موقعیت را برای جهان اسلامی پدید آورده است که می‌تواند از آن به نفع خواسته‌های منطقی و مشروع سیاسی خویش استفاده کند. افزون بر این، یکی دیگر از راه‌های مؤثر برای مقابله با زورگویی و تهدید قدرتمندان جهان، وحدت نظر جهان اسلام در تحریم اقتصادی غرب است تا بتواند استکبار را به عقب‌نشینی در منطقه وادارد. کشورهای اسلامی با عدم خرید و واردات کالا از کشورهای استکباری می‌توانند در مسیر پیشبرد اهداف اسلامی گام بردارند و قدرتمندانه در عرصه سیاست ابراز هویت کنند. مقام معظم رهبری نیز پیشنهاد قطع صدور نفت کشورهای اسلامی را به غرب برای

پیشگیری از تجاوز آمریکا و متحدانش به منطقه اعلام نمود تا قدرت اقتصادی جهان اسلام را به رخ مستکبران بکشد:

یک وقت (کشورهای اسلامی) اعلان کنند که می‌خواهیم نفت را شش ماه نفروشیم، همه دنیا را تحت تأثیر قرار می‌دهد، همه سیاست‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. یا بگویند می‌خواهیم این قدر کم کنیم یا این قدر زیاد کنیم (همو، ۱۳۹۳/۸/۲۸).

ب) راهبردهای تنوع (ST)

در راهبرد تنوع با بهره‌مندی از قوت‌ها در یک سازمان یا سیستم برای مقابله با تهدیدها انجام می‌شود و هدف آن به حداکثر رساندن نقاط قوت و حداقل رساندن تهدیدهاست (فرد آر، ۱۳۸۶: ۸۸). از این رو، در این قسمت راهبردهای تنوع جهان اسلام را از منظر آیت‌الله خامنه‌ای بیان می‌کنیم.

یک - تقویت مبانی فرهنگی عقیدتی: $(S1+S6+T1+T3+T4) = (ST)1$

تقویت مبانی فرهنگی - عقیدتی به‌واسطه لزوم حفظ مرجعیت پایگاه‌های دینی، و نیز هدایتگری علما و اندیشمندان انقلابی در جهان اسلام به کمک امکانات و ظرفیت‌های تبلیغاتی درونی، راهی برای مقابله با ترفندهای تبلیغاتی و ویرانگر غرب است. علما و اندیشمندان انقلابی در جهان اسلام، به دلیل آشنایی با مفاهیم و اندیشه‌های اسلام در نشان دادن راه درست از نادرست، بسیار مؤثر و چونان چراغ راه هستند. آیت‌الله خامنه‌ای نیز پیروی از علما و اندیشمندان انقلابی را به‌عنوان مرجع فکری معرفی می‌کند (خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۸/۲۸).

دو - انتشار اندیشه‌های اسلام ناب: $(S1+S6+T1+T2+T3+T4) = (ST)2$

انتشار اندیشه‌های اسلام ناب به کمک رسانه‌ها، مؤسسات و مراکز تبلیغاتی برای جلوگیری از تخریب عقاید مسلمانان و مبارزه با اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی در جهان بسیار مؤثر است. دشمنان اسلام همواره سعی دارند برای رسیدن به اهداف خویش، اسلام ناب را که برملاکننده همه نقشه‌ها و دسیسه‌های آنهاست، زشت جلوه دهند و چهره آن را تخریب کنند. براین‌اساس، دنیای اسلام باید تمام تلاش خویش را به کار گیرد تا اندیشه‌های اسلام ناب را به گوش همه جهانیان برساند و جلو تبلیغات اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی را در جهان بگیرد. آیت‌الله خامنه‌ای این امر را وظیفه همه مسلمانان برمی‌شمرد:

نخبگان سیاسی و فرهنگی و دینی در همه جای جهان اسلام باید خود را به افشای حقایق، متعهد بدانند. این وظیفه اخلاقی و دینی همه ماست (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۷/۲۲)

سه - جهت‌دهی بیداری اسلامی در تشکیل حکومت‌های دموکراتیک: 3 (S7+T7)= (ST)
اگر مردم در عرصه‌های سیاسی دخالت کنند و در صحنه‌های سیاسی حضور داشته باشند و بدان بی‌تفاوت نباشند، دشمنان اسلام هرگز نمی‌توانند در برابر مسلمانان ایستادگی کنند: اگر مردم داخل میدان شوند و سیاستمداران و زمامداران کشورها با توده‌های میلیونی مردم کشورهایشان نزدیک شوند، هیچ قدرتی نمی‌تواند در مقابل آنها ایستادگی کند و هیچ تهدیدی روی آنها تأثیر نخواهد گذاشت (همو، ۱۳۸۵/۵/۳۰).

چهار - تقویت روابط میان کشورهای اسلامی 4 (S3+ S4+T1+T2)= (ST)
به دلیل وجود منابع سرشار معدنی و موقعیت جغرافیایی مناسب در جهان اسلام، کشورهای اسلامی می‌توانند با اتحاد و وحدت، از هرگونه وابستگی به غرب رها شوند و با ایجاد اتحادیه‌های مناسب در میان کشورهای اسلامی، از به غارت بردن اموال مسلمین جلوگیری کنند. آیت‌الله خامنه‌ای نیز با اشاره به موقعیت ممتاز کشورهای اسلامی، ایجاد اتحاد در میان کشورهای اسلامی را شرط پیروزی در تمام عرصه‌های معرفی می‌کند:
خام فروشی نفت و صرف آن در امور جاری کشور و استفاده نکردن از فرآورده‌های گسترده ناشی از ارزش افزوده نفت، میراث شوم رژیم طاغوت بوده و خسارتی جبران‌ناپذیر است (همو، ۱۳۹۳/۱۱/۲۹).

ایشان در کلامی دیگر می‌فرماید:

منابع اقتصادی بی‌نظیر کشورهای اسلامی، می‌تواند در سایه وحدت و همدلی، عزت و کرامت و آقایی مسلمانان را رقم بزند (همو، ۱۳۹۲/۱۰/۲۹).

ج) راهبردهای بازنگری (WO)
در این راهبرد با تأکید بر نقاط ضعف درونی، سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع ضعف‌هاست. راهبرد بازنگری و به تعبیری دیگر، راهبرد «حداقل - حداکثر» می‌کوشد با کاهش ضعف‌های درونی، استفاده از فرصت‌ها را به حداکثر ممکن برساند (فرد آر، ۱۳۸۶: ۹۱). در این قسمت راهبردهای بازنگری جهان اسلام را از منظر ایشان بیان می‌کنیم.

یک - حضور فعال و هماهنگ مسلمانان در عرصه‌های بین‌المللی: $(W1+W4+O1+O2)=(WO)1$ اگرچه در میان دولتمردان کشورهای اسلامی اختلاف‌ها، تنش‌ها و اختلاف‌نظرهای بسیاری وجود دارد، ایجاد اتحاد در درون کشورهای اسلامی، خود عاملی مؤثر در حضور فعال و اثرگذار کشورهای اسلامی در مجامع بین‌المللی است. کشورهای اسلامی با اتحاد و حضور فعال در عرصه‌های بین‌المللی می‌توانند در برابر تهدیدهای دشمنان اسلام مقابله کنند:

اکنون که رویکرد قدرت‌های بزرگ برای اجرای سیاست‌های خود، تشکیل اتحادیه‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی در جهان است، مسلمانان نیز می‌توانند با حفظ حدود و ثغور خود و بر اساس تعالیم اسلام، یک دولت و جبهه متحد و قدرتمند اسلامی پدید آورند تا بیگانگان نتوانند منافع خود را بر منافع دنیای اسلام مقدم بدارند و سیاست‌های دیکته‌شده خود را بر مسلمانان تحمیل کنند (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۱۰/۲۹).

دو - تقویت نقاط مشترک میان مسلمانان 2 $(W1+W2+W3+O2)=(WO)2$

وجود اختلافات قومی و مذهبی در میان مسلمانان سبب شده اتحاد لازم را نداشته باشند و با یکدیگر در نزاع و درگیری باشند. به دلیل حضور مسلمانان در تمام جهان، آنها می‌توانند به واسطه تکیه بر نقاط مشترک و ایجاد شبکه جهانی، اتحاد و وحدت خویش را در جهت همیاری و همکاری با یکدیگر افزایش دهند و در رفع مشکلات یکدیگر فعالیت کنند:

مسلمین جهان با توجه با آنکه در سراسر جهان حضور داشته و در برخی موارد موقعیت‌های حساس و کلیدی را در اختیار دارند، می‌توانند با ایجاد شبکه جهانی، بسیج همگانی در میان خود ایجاد کرده، به‌طوری که قطرات پراکنده پیروان اسلام در قالب هسته‌های مقاومت، هیمنه استکبار را در هم شکنند (همان).

سه - ارتقای مردم‌سالاری دینی در میان کشورهای اسلامی 3 $(W3+W4+O1+O3)=(WO)3$

در بسیاری از کشورهای اسلامی مردم در تعیین سرنوشت خویش و انتخاب نظام حاکم دخالت ندارند یا مشارکت حداقلی دارند. اگر در جامعه اسلامی مردم تعیین‌کننده سرنوشت جامعه بر اساس آموزه‌های اسلامی باشند، این امر موجب مشارکت حداکثری می‌شود و عاملی برای افزایش قدرت دولتمردان در عرصه‌های مختلف بین‌المللی خواهد شد.

دشمنان اسلام حاضر نیستند ببینند در مقابل چشمشان پرچم دین و دموکراسی روی یک علم برافراشته شود. سعی آنها این است که بین مردم‌سالاری و دین فاصله ایجاد کنند و بر این اساس، تلاش دشمن این است که مردم را از نظام اسلامی دلسرد و

پایه‌های ایمان و عقیده و عمل دینی را در مردم سست کند (همو، ۱۳۸۲/۶/۲۶).

د) راهبردهای تدافعی (WT)

راهبرد تدافعی و به تعبیری دیگر راهبرد «حداقل - حداقل» درصدد کاهش ضعف‌های درون جهان اسلام در جهت کاستن و خنثی‌سازی تهدیدهایی است که از بیرون متوجه سازمان می‌باشد (فرد آر، ۱۳۸۶: ۹۵). در این راهبرد تلاش می‌شود از طریق شناخت نقاط ضعف و تهدیدها، راهبردهای ممکن برای بقا بیان شود. هدف این راهبرد حفظ خود در شرایط بحرانی است (همان). در این قسمت راهبردهای تدافعی جهان اسلام را از منظر آیت‌الله خامنه‌ای بیان می‌کنیم.

یک - تقویت روحیه وحدت و ایستادگی: $(W1+W4+T2+T4+T5)=(WT)1$

فشارهای سیاسی و روانی دشمن، یکی از اهرم‌هایی است که معمولاً دشمنان با آن مسلمانان و کشورهای کم‌طاقت را از میدان مبارزه خارج می‌کنند. ایشان دستیابی به قله‌های رفیع خودباوری و بالندگی علمی و آینده درخشان مسلمانان را، مرهون پایمردی امروز در برابر فشارهای دشمن و مبارزه با نابسامانی‌ها می‌داند:

ملت‌های مسلمان اگر استقامت بورزند، خود و نسل‌های پس از خود را از ذلت عقب ماندگی و اسارت سیاسی اقتصادی و فرهنگی رها خواهند ساخت و طعم گوارای زندگی در سایه اسلام را خواهند چشید (خامنه‌ای، ۱۳۸۷/۴/۲۶).

ایشان با تأکید بر صبر و استقامت مسلمانان برای رسیدن به رشد و پیشرفت همه جانبه، در این باره می‌فرماید:

امت اسلامی به کمک ایستادگی، صبر و اعتماد به وعده الهی خواهند توانست این مسیر افتخار را تا رسیدن به قله تمدن اسلامی در برابر امت اسلامی هموار کند (همان).

دو - تقویت سطح آگاهی و بصیرت در میان مسلمانان: $(W1+W2+W4+T1+T2+T3)=(WT)2$

یکی از راه‌های همیشگی نفوذ دشمنان اسلام، ناآگاهی اقشار مختلف مسلمانان است. آنها از عدم آگاهی مسلمانان سوءاستفاده می‌کنند و به تخریب عقاید مسلمانان می‌پردازند. بالا رفتن سطح در میان عموم مسلمانان، به‌ویژه علما و اندیشمندان اسلامی برای مقابله با ترفندهای اختلاف‌برانگیز دشمنان اسلام و جلوگیری از هرگونه اختلاف و نزاع در میان ملت‌های مسلمان، زمینه نفوذ را در میان ملت‌های مسلمان کاهش می‌دهد. بر این اساس، یکی از الزامات شخصیت انسان مسلمان، قدرت تحلیل رفتارها و پدیده‌هاست تا بتواند در پرتو تحلیلی همه‌جانبه، از سطح و ظاهر پدیده‌ها عبور کند و به درون امور و روابط ناپیدای

آنها راه یابد. در این صورت، او می‌تواند با واکنشی سنجیده و تصمیم و رفتاری به‌موقع در برابر آنها، مجذوب دشمن نگردد:

بصیرت موجب ارتقای دشمن‌شناسی به دشمن‌ستیزی، و پررنگ‌کردن مرزهای سیاسی و فرهنگی امت اسلام با دشمنان اسلام و مسلمانان است. بصیرت، سلاح برتر امت اسلام در جنگ‌شناختی است که به تعبیر قرآن از آن می‌توان به جهاد کبیر یاد کرد. «فَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا». بصیرت، شمشیر دو لبه مسلمان انقلابی در میدان جهاد کبیر است. از یک طرف مایه برانگیختن عزم و اراده مسلمان انقلابی برای عدم تبعیت از دشمن می‌شود و از سوی دیگر، او را به عدم غفلت از سرمایه‌های شناختی خود هشدار می‌دهد. بصیرت، به مجاهد فی سبیل‌الله در جهاد کبیر، قدرت «نه» گفتن به بیگانه و دشمن را می‌دهد و انگیزه روی پای خود ایستادن را در او به جوشش درمی‌آورد. بصیرت، به مجاهد فی سبیل‌الله در جهاد کبیر می‌آموزد تا قرآن به‌عنوان برنامه زندگی مؤمنانه و عزتمندانه هست، چه نیازی به سرسپردن به برنامه، سبک و فرهنگ زندگی غربی؟ فرهنگی که در بطن خود زایشگر خشونت و ابتذال است (همو، ۱۳۹۲/۲/۹).

ایشان در بیانی دیگر، عالم‌ترین و دانشمندترین افراد را اگر بصیرت نداشته باشند، به راحتی مجذوب دشمن می‌داند و در این زمینه می‌فرماید:

عالم‌ترین عالم‌ها و دانشمندترین دانشمندان هم اگر مغز سیاسی و فهم سیاسی نداشته باشند، با یک آب نبات به سوی دشمن می‌روند و مجذوب او می‌شوند. این نکات ریز را جوان‌های ما باید درک کنند (همو، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳).

سه - تقویت روند تنش‌زدا یی برای ایجاد ارتش مشترک دفاعی: $(W4+T6) = (WT)3$

دشمنان اسلام با تهدید مسلمانان و تحقیر آنها، اموال ایشان را به غارت می‌برند. افزون بر این، در درون جهان افرادی تحت عنوان تبلیغ مذهب خویش، به دیگر مذاهب اسلامی توهین و به سود دشمنان اسلام عمل می‌کنند. بر این اساس، رعایت و حفظ احترام متقابل به ارزش‌ها و نمادهای مقدس یکدیگر و پرهیز از اختلاف‌ها و کشمکش‌های داخلی و بسیج عمومی مسلمانان در ایجاد ارتش مشترک دفاعی، برای مقابله با تجاوزها و تهدیدهای کشورهای و ملت‌های مسلمان، می‌تواند موجب اتحاد و ائتلاف نیروهای مسلح پراکنده کشورهای اسلامی شود؛ به‌ویژه در این دوران که بیگانگان با یکدیگر متحد شده‌اند. آیت‌الله خامنه‌ای در نوروز سال ۱۳۸۶ طرح پیمان دفاعی مشترک را با کشورهای اسلامی همسایه و خلیج فارس مطرح ساخت تا حضور بیگانگان در این منطقه کاهش یابد و

یک قدرت نظامی اسلامی و منطقه‌ای برای امنیت منطقه خاورمیانه و خلیج فارس تشکیل شود:

اعتقاد ما این است که کشورهای حوزه خلیج فارس باید پیمان دفاعی مشترک داشته باشند و باید با هم همکاری کنند. برای دفاع از این منطقه مهم نباید امریکا و انگلیس و بیگانگان و دیگران و طمع‌ورزان بیایند؛ خود ما باید امنیت این منطقه را حفظ کنیم و این با همکاری کشورهای خلیج فارس ممکن است (همو، ۱۳۸۶/۱/۱).

چهار - تقولات پلابندی به ارزش‌های اسلامی: $(W1+W2+T2+T4)=(WT)4$

دشمنان اسلام همواره کوشیده‌اند با ترویج فساد و فحشا در میان مسلمانان و به‌ویژه در میان کشورهای اسلامی، مسلمانان را از آرمان‌ها و ارزش‌های اسلامی جدا کنند و بدین وسیله راهی برای رسیدن به اهداف مادی و معنوی خویش به دست آورند. افزون بر این، با تبلیغ درگیری‌ها و خشونت در میان برخی از گروه‌های اسلام‌نما مانند داعش، طالبان و غیره، اسلام را دینی خشن و جنگ‌طلب معرفی نمایند. براین اساس، مسلمان اگر به ارزش‌ها و دستورات اسلامی پایبند باشند، دشمنان اسلام هرگز نمی‌توانند به اهداف تجاوزکارانه و تخریبی خویش علیه اسلام دست یابند. ایشان بازگشت به اجرای احکام اسلام را راهکار تجدید حیات تمدن نوین اسلامی معرفی می‌کند:

امروز دنیای اسلام برای به دست آوردن عزت و موجودیت و هویت خود، یک راه بیشتر ندارد و آن برگشت به اسلام است؛ البته اسلام واقعی... برگشت به این اسلام، تنها علاج و نسخه درمان امت اسلامی است (همو، ۱۳۸۲/۲/۲۹).

پنج - تقویت و توسعه همکاری‌های مشترک میان کشورهای اسلامی $(W3+W4+T5+T6)=(WT)5$

مسلمانان می‌توانند با بهره‌گیری از توانمندی‌های اقتصادی و ایجاد بازار مشترک اسلامی، جهان اسلام را از نوسانات و مسیر پرنشیب و فراز تعاملات اقتصاد بین‌الملل مصون دارند و به قطبی اقتصادی و اثرگذار در عرصه بین‌الملل تبدیل گردند. یکی از همکاری‌ها، توسعه بانک اسلامی است که آیت‌الله خامنه‌ای ضمن تقویت مبادلات پولی و بانکی درباره آن می‌فرماید:

ما (کشورهای اسلامی) می‌توانیم به هم کمک کنیم و همکاری‌ها را توسعه دهیم. برای توسعه این همکاری‌ها هیئت عامل بانک توسعه اسلامی می‌تواند هدف کمی و قابل سنجش را تعریف کند (همو، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴).

شش - تقویت روحیه صهیونیسم‌ستیزی در میان دولت‌ها و ملت‌های اسلامی: $(W4+T5+T6)=(WT)6$

بسیاری از کشورهای اسلامی همواره مورد تهدید استکبار جهانی و به‌ویژه رژیم غاصب صهیونیستی هستند. از سوی دیگر، برخی از دولتمردان در کشورهای اسلامی دست دوستی به رژیم صهیونیستی داده‌اند و همکاری‌های بسیاری در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و غیره دارند. براین اساس، ایجاد وحدت به‌واسطه تمرکز و اهتمام جدی بر تقویت باورها و ارزش‌های مشترک با محور کلمه «لا اله الا الله» در میان امت اسلام برای تقویت جهان اسلام، به‌ویژه حمایت از فلسطین و مقابله با تهدیدهای جهان استکبار و در رأس آن، رژیم غاصب صهیونیستی، نشان‌دهنده مقاومت و همبستگی جهان اسلام علیه استکبار جهانی است. در شرایط موجود، اتحاد و انسجام اسلامی را در جهان اسلام، ضرورت و تکلیفی دینی می‌داند و می‌فرماید:

اگر مسلمین دست در دست هم بگذارند و با هم صمیمی باشند، ولو عقایدشان مخالف با یکدیگر باشد، اما آلت دست دشمن نشوند، دنیای اسلام سربلند خواهد شد. نه التماس، نه تسلیم، نه مذاکره و نه هیچ‌یک از راه‌هایی که بعضی ساده‌لوحانه آن را به مسلمانان پیشنهاد می‌کنند، گره‌گشا و مایه نجات مسلمین نیست؛ تنها یک چیز علاج است و بس و آن اتحاد مسلمانان است (همان).

بنابراین، حل مسئله فلسطین یکی از محرک‌های اصلی نضج تفکر ایجاد امت واحده اسلامی است و این باور را پدید آورده است که آن کس که بر مسجدالاقصی تسلط دارد، مسجدالحرام را نیز در تسلط خواهد داشت. برخی از نویسندگان همچنین مسئله فلسطین را عاملی برای بیداری اسلامی در میان ملت‌های مسلمان می‌دانند.

هفت - تقویت روحیه ضد استکباری و عدم وابستگی به نظام سلطه: $(W3+T5)=(WT)7$

جهت‌گیری ضد استکباری و به‌ویژه ضد آمریکا‌گرایانه مسلمانان در چارچوب اتکا بر مضامین و مفاهیم متنوعی چون «نه غربی - نه شرقی» در راستای افزایش حفظ استقلال سیاسی و عدم وابستگی سیاسی به نظام سلطه، شاه‌کلیدی در راستای رشد سیاسی و بالندگی ملت‌های مسلمان به شمار می‌آید. ملت‌های مسلمان نباید در برابر آمریکا که همواره به‌عنوان دشمن درجه یک مسلمانان شناسایی می‌شود، تسلیم شوند؛ چراکه این کشور، عامل ناامنی در میان کشورهای اسلامی از اوایل دهه هفتاد میلادی بوده و منطق برخورد با این عامل، چیزی جز بی‌اعتمادی نمی‌تواند باشد:

هر فرد و هر جریانی که برای اسلام و به نام اسلام کار می‌کند، اگر به آمریکا اعتماد کند،

دچار خطای بزرگ شده و سیلی آن را خواهد خورد. ... استقلال سیاسی این است که فریب شیوه‌های مختلف دشمن را نخوریم و در هر موقعیتی، مراقب استقلال داخلی، منطقه‌ای و جهانی باشیم (همو، ۱۳۹۵/۳/۱۴).

نتیجه

با بررسی اندیشه‌ها و آرای آیت‌الله خامنه‌ای درباره جهان اسلام، قوت‌هایی بالقوه و بالفعل در آن دیده می‌شود. بر اساس دیدگاه ایشان، میل به بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها در امت اسلامی وجود دارد، ولی ناآگاهی یا کم‌آگاهی مسلمانان از آنها، مانع از به‌کارگیری این ظرفیت‌ها برای خروج از مشکلاتی می‌شود که دامن‌گیر جهان اسلام است. بخشی از این کاستی‌ها به ملت‌های مسلمان و برخی دیگر به دولت‌های کشورهای اسلامی برمی‌گردد. رویارویی جهان اسلام با تهدیدها و کاستی‌ها، نباید مانع از حرکت آن به سوی توسعه و تکامل باشد؛ زیرا جهان اسلام فرصت‌های فراوانی در اختیار دارد که می‌تواند از آن برای نجات خویش از گرداب ضعف‌ها و تهدیدها بهره‌گیرد و در رفع آنها چاره‌اندیشی کند. در پایان، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای سیاسی جهان اسلام را که از منظر آیت‌الله خامنه‌ای بیان کردیم، در جدول ماتریس راهبردها بر اساس مدل سوات بدین قرار عرضه می‌کنیم:

(WO)	(SO)	ماتریس swot
<p>استراتژی‌های WO (محافظه کارانه)</p> <p>$(W1+W4+O1+O2)=(WO)1$ حضور فعال و هماهنگ مسلمانان در عرصه‌های بین‌المللی</p> <p>$(W1+W2+W3+O2)=(WO)2$ تقویت نقاط مشترک میان مسلمانان</p> <p>$(W3+W5+O1+O3)=(WO)3$ ارتقای مردم‌سالاری دینی در میان کشورهای اسلامی</p>	<p>استراتژی‌های SO (پیشگامی)</p> <p>$(S1+O4)=(SO)1$ از اندیشه‌های مکتب اسلام</p> <p>$(S1+O2)=(SO)2$ تقویت دیپلماسی حج</p> <p>$(S6+S7+O1+O2)=(SO)3$ تقویت سیاست صدور انقلاب اسلامی در جهت بیداری اسلامی</p> <p>$(S3+O1)=(SO)4$ افزایش همگرایی در فروش نفت و میعانات نفتی</p>	
(WT)	(ST)	
<p>استراتژی‌های WT (تدافعی)</p> <p>$(W1+W4+T2+T4+T5)=(WT)1$ تقویت روحیه وحدت و ایستادگی</p> <p>$(W1+W2+W4+T1+T2+T3)=(WT)2$ تقویت سطح آگاهی و بصیرت در میان مسلمانان</p> <p>$(W4+T6)=(WT)3$ تقویت روند تنش‌زدایی برای ایجاد ارتش مشترک دفاعی</p> <p>$(W1+W2+T2+T4)=(WT)4$ تقویت پایبندی به ارزش‌های اسلامی</p> <p>$(W3+W4+T5+T6)=(WT)5$ تقویت و توسعه همکاری‌های مشترک میان مسلمانان و کشورهای اسلامی</p> <p>$(W4+T5+T6)=(WT)6$ تقویت روحیه صهیونیسم‌ستیزی در میان ملت‌ها و کشورهای مسلمان</p> <p>$(W3+T5)=(WT)7$ تقویت روحیه ضداستکباری و عدم وابستگی به نظام سلطه</p>	<p>استراتژی‌های ST (رقابتی)</p> <p>$(S1+S6+T1+T3+T4)=(ST)1$ تقویت مبانی فرهنگی و عقیدتی</p> <p>$(S1+S6+T1+T2+T3+T4)=(ST)2$ انتشار اندیشه‌های اسلام ناب</p> <p>$(S7+T7)=(ST)3$ جهت‌دهی بیداری اسلامی در تشکیل حکومت‌های موکراتیک</p> <p>$(S3+S4+T1+T2)=(ST)4$ تقویت روابط میان کشورهای اسلامی</p>	

منابع

- قرآن کریم.
- برایسون، جان ام. (۱۳۸۶)، برنامه‌ریزی استراتژیک برای سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی، ترجمه عباس منوریان، تهران، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- پیرس و رابینسون (۱۳۹۱)، برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک، ترجمه سهراب خلیلی شورینی، بی‌جا، یادواره کتب.
- سیدعلی حسینی خامنه‌ای (۱۳۷۰/۳/۲۶)، پیام به کنگره عظیم حج، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری:

<http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=2464>

_____ (۱۳۶۸/۷/۱۹)، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم و مسئولان و جمعی از شیعیان استان سرحد پاکستان:

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2201>

_____ (۱۳۷۰/۷/۱)، بیانات در دیدار اعضای شورای عالی مجمع تقریب مذاهب اسلامی:

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2492>

_____ (۱۳۷۰/۶/۲۵)، بیانات در دیدار ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور:

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2488>

_____ (۱۳۷۵/۹/۵)، بیانات در دیدار با اقشار مختلف مردم به مناسبت میلاد مسعود مولای متقیان:

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2819>

_____ (۱۳۷۶/۵/۱)، بیانات در دیدار مهمانان کنفرانس وحدت اسلامی:

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2845>

_____ (۱۳۷۶/۶/۲۶)، بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه:

<http://93.190.24.39/speech-2854>

_____ (۱۳۷۷/۱۱/۱۳)، روزنامه کیهان.

_____ (۱۳۷۸/۱۰/۱۰)، بیانات در خطبه‌های نماز جمعه:

<http://93.190.24.39/speech-2986>

_____ (۱۳۸۲/۶/۲۶)، بیانات در دیدار اعضای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان:

<http://93.190.24.39/speech-3193>

- (۱۳۸۲/۲/۲۹)، بیانات در دیدار کارگزاران نظام:
<http://93.190.24.39/speech-3178>
- (۱۳۸۳/۲/۱۸)، بیانات در دیدار کارگزاران نظام:
<http://93.190.24.39/speech-3230>
- (۱۳۸۳/۵/۲۵)، بیانات در دیدار جمعی از مسئولان وزارت خارجه:
<http://93.190.24.39/speech-1173>
- (۱۳۸۴/۱/۱۷)، بیانات در دیدار رئیس بانک توسعه اسلامی:
<http://93.190.24.39/speech-3275>
- (۱۳۸۴/۲/۶)، بیانات در دیدار کارگزاران نظام:
<http://93.190.24.39/speech-3277>
- (۱۳۸۵/۵/۳۰)، بیانات در دیدار شرکت کنندگان در همایش کنفرانس وحدت اسلامی:
<http://93.190.24.39/speech-3347>
- (۱۳۸۶/۱/۱)، بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی:
<http://93.190.24.39/speech-3378>
- (۱۳۸۷/۲/۱۲)، بیانات در مراسم نظامی مشترک یگان‌های نیروهای مسلح استان فارس:
<http://93.190.24.39/speech-3428>
- (۱۳۸۷/۴/۲۶)، بیانات در دیدار اقدار مختلف مردم در سالروز میلاد حضرت علی (ع):
<http://93.190.24.39/speech-3531>
- (۱۳۸۷/۱۲/۱۴)، بیانات در چهارمین کنفرانس حمایت از ملت فلسطین:
<http://93.190.24.39/speech-5848>
- (۱۳۹۰/۱۱/۱۴)، بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران:
<http://93.190.24.39/speech-18923>
- (۱۳۹۱/۹/۲۱)، بیانات در دیدار شرکت کنندگان در اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان:
<http://93.190.24.39/speech-21741>

- (۱۳۹۲/۲/۹)، بیانات در اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی:
<http://93.190.24.39/speech-22405>
- (۱۳۹۲/۶/۱۴)، بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان:
<http://93.190.24.39/speech-23810>
- (۱۳۹۲/۷/۲۲)، پیام به کنگره عظیم حج:
<http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=24203>
- (۱۳۹۲/۱۰/۲۹)، بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی:
<http://93.190.24.39/speech-25056>
- (۱۳۹۲/۱۱/۱۹)، بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش:
<http://93.190.24.39/speech-25260>
- (۱۳۹۳/۳/۶)، بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی:
<http://93.190.24.39/speech-26542>
- (۱۳۹۳/۱۱/۲۹)، بیانات در دیدار هزاران نفر از قشرهای مختلف مردم استان آذربایجان شرقی:
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=28974>
- (۱۳۹۳/۵/۷)، بیانات در دیدار صدها نفر از مسئولان و قشرهای مختلف مردم و سفیران و کارداران کشورهای اسلامی در ایران:
<http://93.190.24.39/speech-27112>
- (۱۳۹۳/۶/۱۶)، بیانات در دیدار مسئولان و دست‌اندرکاران حج:
<http://93.190.24.39/speech-27112>
- (۱۳۹۳/۸/۲۸)، گزارشی از بیانات و اقدامات رهبر معظم انقلاب اسلامی برای قطع وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای نفتی:
<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=28210>
- (۱۳۹۳/۱۱/۱۹)، بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی:
<http://93.190.24.39/speech-28896>
- (۱۳۹۴/۹/۴)، بیانات در دیدار فرماندهان گردان‌های بسیج:
<http://93.190.24.39/speech-31519>

- (۱۳۹۵/۳/۱۴)، بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی:
<http://93.190.24.39/speech-33259>
- (۱۳۹۵/۹/۲۷)، بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی:
<http://93.190.24.39/speech-35186>
- سنت جان، کارون و جفری هریسون (۱۳۷۸)، مدیریت استراتژیک، ترجمه بهروز قاسمی، تهران، هیئت.
- عزتی، عزت‌الله (۱۳۸۷)، ژئوپلیتیک در قرن ۲۱، تهران، سمت.
- عمید زنجانی، عباسعلی (۱۳۸۴)، حقوق اساسی کشورهای غربی و کشورهای اسلامی، تهران، میزان.
- فرد آر، دیوید (۱۳۸۰)، مدیریت استراتژیک، ترجمه علی پارسائیان و سیدمحمد اعرابی، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- Watts, G, Cope, J., & Hulme, M. (1998), Ansoff's Matrix, pain and gain: Growth strategies and adaptive learning among small food producers, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 4 (2), 101
- Fisher, C. (1989). Current and Recurrent Challenges in HRM, *Journal of Management*, 15 (2).
- Kotler, P. (1988), *Marketing Management: Analysis, planning, implementation and control*, New Jersey, Prentice-Hall.
- Kangas, J., Kurttila, M., Kajanus, M., Kangas, A. (2003). *Evaluat.*

